
О.Г. Вакаренко, канд. біол. наук

Директор Видавничого дому "Академперіодика" НАН України

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ВИДАВНИЧОГО ДОМУ "АКАДЕМПЕРІОДИКА" НАН УКРАЇНИ

За ті 18 років, відколи у квітні 1995 року Президія Національної академії наук України ухвалила рішення про створення Спеціалізованої друкарні наукових журналів і відколи в січні 1997 року вийшов з друку перший журнал, "Академперіодика" зуміла прискореним темпом пройти безліч сходинок, що відділяють типографію від наукового видавництва.

За цей час ми навчилися готувати найрізноманітніші періодичні та книжкові видання, опанували різні видавничі технології, виховали власних висококваліфікованих спеціалістів, розпочали виставкову та конкурсну діяльність, активно ведемо наукову та методично-консультативну роботу.

Це – шлях до мети і, водночас, виконання завдання керівництва Академії – Видавничий дім повинен стати науково-методичним центром, видавцем і поліграфічною базою для всієї Академії.

Історично основу Видавничого дому становить поліграфічна дільниця. На сьогодні ми суттєво оновили та значно розширили парк поліграфічної техніки, істотно осучаснили виробництво. Ми можемо виконати практично будь-які поліграфічні роботи для наукових установ.

Однією з передумов реорганізації Спеціалізованої друкарні у Видавничий дім "Академперіодика" (постанова Президії НАН України від 13.10.2000 № 271) стало включення до неї редакцій загальноакадемічних періодичних видань – "Вісника НАН України" та "Доповідей НАН України", а згодом і журналу "Наука та інновації".

Фактично відтоді став активно розвиватись напрям додрукарської підготовки. Наші фахівці можуть виконувати повний спектр дополіграфічних послуг – від редагування до виготовлення електронних оригінал-макетів будь-яких видань, придатних для поліграфічних робіт чи розміщення у мережі Інтернет.

Сьогодні, як і в перший день існування, головним завданням Видавничого дому є випуск журналів. Ми забезпечуємо підготов-

ку та випуск загальноакадемічних журналів, а ще виготовляємо та друкуємо (або тільки друкуємо) майже 40 періодичних наукових видань. З 2004 року "Академперіодика" розпочала виконання Програми підтримки журналів Національної академії наук України, започаткованої Науково-видавничою радою НАН України.

Також Науково-видавнича рада НАН України доручила нам вести деякі книжкові проекти.

Перлиною серед них є науково-популярна книжкова серія "Наука для всіх". Цей надзвичайно важливий для розвитку суспільства жанр літератури, на жаль, сьогодні не в пошані серед видавців. Поки що у серії видано 11 назв книг, присвячених актуальним питанням хімії, біології, екології, астрономії, геології тощо. Для авторів, які хочуть і можуть цікаво в популярній формі викласти передові досягнення науки, у нашому видавництві завжди "зелене світло".

Ще один проект – "Українська наукова книга іноземною мовою" – дає змогу представити світовій науковій спільноті досягнення української науки. Приємно згадати, що першу ж книгу з цього проекту – "Дистанційне зондування об'єктів Сонячної системи поляриметричними засобами" (автори М.І. Міщенко, В.К. Розенбуш, М.М. Кисельов та ін.), яка побачила світ у 2010 році, Міжнародна Астрономічна Асоціація визнала найкращою книгою року. До червня 2013 року вийшли друком 12 книг з цього проекту.

Тривалий час в Україні практично не здійснювали перекладних видань закордонних наукових книг. З метою ознайомлення наукової спільноти країни з найвидатнішими досягненнями світової науки Науково-видавнича рада НАН України започаткувала проект "Наукові переклади". Перші видання за цим проектом здійснило Видавництво "Наукова думка" НАН України, а з 2012 року до проекту долучилась і "Академперіодика". Уперше вийшли у світ українською мовою широковідомий у світі підручник О.О. Давидова "Квантова механіка" та колективна монографія (за ред. Б. Феєрбахера та Х. Стоєвера) "Дослідження та використання космосу: сьогодні й завтра", що була видана у 2006 році видавництвом "Springer".

За рішенням Президії НАН України (розпорядження від 10.10.2012 № 624) Видавничий дім визначений видавцем однієї з найстаріших академічних книжкових серій – "Біобібліографії вчених України". Окрасою нашої продукції стали окремі ювілейні видання, присвячені діяльності Академії та розвитку науки.

Науково-дослідницьку, методично-консультативну діяльність нами розпочато було після того, як Видавничий дім став базовою організацією Науково-видавничої ради НАН України. Тоді у складі нашої установи було організовано групу науково-методичного забезпечення видавничої діяльності НАН України (постанова Президії НАН України від 26.10.2005 № 222).

Сьогодні ми виконуємо прикладні наукові дослідження з історії видавничої справи Академії та найсучаснішого з її напрямів – упровадження новітніх технологій на різних етапах видавничо-поліграфічного процесу.

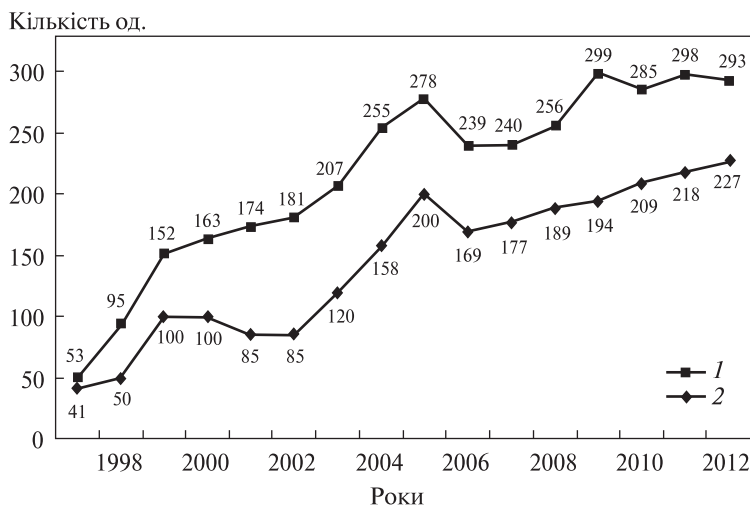

Рис. 1. Виробничі показники Видавничого дому "Академперіодика" НАН України: 1 – кількість замовлень, 2 – кількість випусків журналів

Започатковано щорічну науково-практичну конференцію "Наукова періодика: традиції та інновації", здійснюється он-лайн підтримка і наповнення веб-ресурсу "Наукові публікації та видавнича діяльність НАН України", налагоджено випуск науково-інформаційних видань НАН України: щорічного "Анотованого каталогу книжкових видань" та "Каталогу періодичних видань", збірників нормативних і розпорядчих документів з питань видавничої справи, книг з загальноакадемічної серії "Наука України у світовому інформаційному просторі", надаються постійні консультації науковим та навчальним установам. Підготовлено та видано першу наукову монографію, присвячену сучасному етапу розвитку видавничої справи в Академії.

Усі три підрозділи видавництва (науково-методичний, додрукарської підготовки та поліграфічний) тісно співпрацюють над кожним виданням. Співробітники слідкують за основними світовими тенденціями та новаціями, змінами чинного законодавства тощо. Результати такої співпраці ми бачимо у поступовому зростанні обсягу нашої продукції (рис. 1). Деякі статистичні показники діяльності ВД "Академперіодика" НАН України представлені на рис. 2 та 3, з яких видно, що наші виробничі показники постійно збільшуються.

Варто зазначити, що сукупний річний тираж в останні роки практично не збільшується, що свідчить про прояв в Україні загальносвітових тенденцій – скорочення тиражів паперових видань, і актуалізує завдання з упровадження розповсюдження видань у електронній формі, над яким ми зараз працюємо.

Аналогічні тенденції спостерігаємо і для книг. Від 2000 року кількість назв книг, які щорічно продукуються нашим видавництвом, збільшилась у

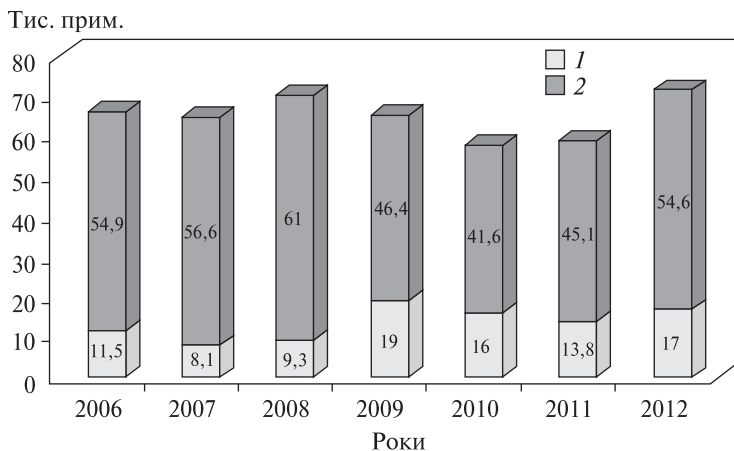

Рис. 2. Тиражі основної продукції Видавничого дому "Академперіодика" НАН України (2006–2012 рр.): 1 – книг, 2 – журналів

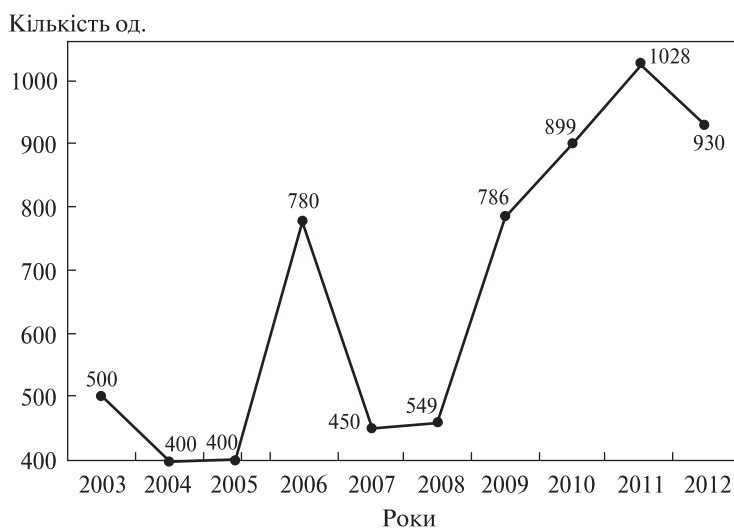

Рис. 3. Сукупний обсяг книжкових видань (у обліково-видавничих аркушах), випущених Видавничим домом "Академперіодика" НАН України протягом 2003–2012 рр.

три рази. А річний тираж і сукупна річна кількість обліково-видавничих аркушів від 2003 року зросли удвічі.

Як науковій установі Академія наук двічі – у 2008 та 2011 рр. доручала Видавничому дому організувати проведення Сесії Ради з книговидавання при Міжнародній асоціації академій наук (МААН).

Ці міжнародні кількаденні заходи зазвичай збирають багато фахівців з книговидавничої, книгорозповсюджувальної та книгознавчої справи. Під час Сесій відбуваються не лише конкурси на кращі видавничі проекти і до-

слідницькі роботи, виставки і наукові конференції, але й обговорення питань щодо організації спільної роботи в межах МААН, координації наукових досліджень у царині видавничої справи, налагодження обміну виданнями, виставкової діяльності тощо.

Завдяки активізації міжнародної співпраці ми змогли налагодити активну виставкову діяльність. За кожної нагоди прагнемо представляти на спеціалізованих міжнародних книжкових виставках нашу видавничу продукцію: наукову періодику та книги. За цей час наші видання було представлено більш ніж на 10 міжнародних виставках і залишено у найбільших бібліотеках Росії, Беларусі, Азербайджану, Латвії, Болгарії, Казахстану, Туркменістану.

Найвищим визнанням результативності нашої роботи і правильного вибору шляху реалізації потенціалу Видавничого дому "Академперіодика" вважаємо нагороди, якими відзначено наші книги на всеукраїнських та міжнародних конкурсах.

Особливе місце, безперечно, належить виданням, що здобули нагороди Міжнародного конкурсу на кращий науково-видавничий проект "Научная книга". За два роки нашої участі у ньому ми здобули п'ять нагород. 2012 року ВД "Академперіодика" одержав нагороду переможця цього конкурсу у номінації Гран-прі за двомовне видання "Б.Є. Патон. 50 років на чолі Академії", а також диплом лауреата конкурсу за видання "Жизнь в гидросфере".